

samenstelling van de Ned. Herv. Kerk ook voor de toekomst het ergste doet vreezen, wat haar getalsterkte betreft. Lichten we dat nog eens met een tabelletje toe. Het geeft een antwoord op de vraag hoe groot het percentage leden beneden de 40 jaar is (van het totale aantal leden der „kerkelijke gezindte“).

Ned. Herv. Kerk	66.7 %
R.-K. Kerk	73.8
Onkerkel.	76.8
Geref. Kerk	72.3
Gemiddelde van alle Ned.	71

De positie van de „onkerkelijke“ groep is wel het stevigst, meer dan drie-vierde gedeelte bestaat uit betrekkelijk jeugdige personen, het verlies door sterfte zal den eersten tijd, naar menselijke berekening, deze groep het minst treffen. Bij de Ned. Herv. Kerk is dat juist omgekeerd. Sterfte van oudere menschen heeft daar veel meer invloed op het ledenaantal. Ter vergelijking diene ook het gemiddelde percentage van alle Nederlanders beneden 40 jaar (van de totale bevolking).

We hebben in het vorige artikel reeds iets gezegd over den invloed van het gemengde huwelijk op de „kerkelijke gezindte“ der kinderen. Bij het bestudeeren van de publicaties van het „Centraal Bureau voor de Statistiek“ over de volkstellingen, valt onmiddellijk op hoe groot het verschil is tusschen het aantal gehuwde onkerkelijke mannen en gehuwde onkerkelijke vrouwen. Dat verschil is naar verhouding minder geworden in den loop der jaren; vooral in de leeftijdperiodes 20—30 jaar en 30—40 jaar is de toename van het aantal „onkerkelijke vrouwen“ zeer groot. Het volgende tabelletje geeft het aantal gehuwde onkerkelijke mannen en vrouwen bij de drie behandelde volkstellingen en tevens de percentages (van het totale aantal gehuwde onkerkelijken).

	Geh. onk. M.	Geh. onk. V.	% M.	% V.
Volkst. 1909 ...	57.323	38.658	59.7	40.3
Volkst. 1920 ...	115.234	85.513	57.4	42.6
Volkst. 1930 ...	256.224	213.867	54.5	45.5

De verhoudingen veranderen dus bij iedere telling, het verschil (zie de percentages) wordt steeds kleiner, maar is nog belangrijk genoeg. Het aantal „onkerkelijke mannen“ dat met een vrouw van een bepaalde kerkelijke gezindte is gehuwd, is niet gering. Uit de afname van het verschil kunnen nog geen nauwkeurige conclusies worden getrokken omtrent den invloed van den „onkerkelijken echtgenoot“ op de „gezindheid“ van zijn kerkelijke echtgenote. Het aantal huwelijken tusschen onkerkelijken onderling is natuurlijk door den geweldigen groei van deze groep sterk gestegen. Maar het feit, dat het aantal gehuwde onkerkelijke mannen van 1909 tot 1930 nog niet 5 maal zoo groot geworden is tegen dat der gehuwde onkerkelijke vrouwen 6 maal, zegt ons toch wel iets omtrent dien invloed.

Wanneer we nu tevens nagaan hoe bij verschillende „kerkelijke gezindten“ de verhouding is tusschen het aantal gehuwde mannen en vrouwen en hoe die verhouding, b.v. in de periode 1920—1930, is gewijzigd, krijgen we meer aanwijzingen; het trekken van nauwkeurige conclusies blijft echter moeilijk. De getallen in de onderstaande tabel geven het aantal gehuwden van iedere sexe aan; in 1920 zijn genomen de personen boven 20 jaar, in 1930 die boven 30 jaar. Alle in 1930 nog levende gehuwde personen, die we in 1920 uitkozen, zijn dus in de cijfers van 1930 begrepen.

	Mannen.	Vrouwen.
Ned. Herv. 1920	531.022	544.069
Idem 1930	488.763	474.517
Onkerk. 1920	115.141	84.821
Idem 1930	211.442	157.034
Geref. 1920	99.551	105.505
Idem 1930	100.881	100.040
R.-K. 1920	386.940	391.619
Idem 1930	417.626	393.194

Zuiver is de vergelijking natuurlijk niet. Er is verlies door sterfte, er zijn zeer veel nieuwe gehuwden bijgekomen, er zijn talloze gevallen, waarin het gehele gezin van kerkelijk onkerkelijk is geworden, enz. Maar de meeste van die factoren werken de nivellerende tegen, zouden dus, elk op zichzelf, het verschil grooter maken en we zien juist uit de tabel, dat de tendenz tot nivellerende de overhand heeft. Bij de Ned. Herv. is dat weer heel sterk het geval, ook bij de beide andere genoemde „kerkelijke gezindten“ is de extra-vermindering van het aantal gehuwde kerkelijke vrouwen duidelijk waarneembaar. (De toename bij de R.-K. beteekent een relatieve vermindering). De groei van „t aantal vrouw, „onkerkelijke gehuwden“ komt met de afname bij de „kerkelijke gezindten“ overeen. In 1920 waren er aanmerkelijk meer gehuwde vrouwen dan gehuwde mannen bij de kerkelijke groepen, dat wijst op het veelvuldig voorkomen van gemengde huwelijken. (Weduwnaars, weduwen, gescheiden personen zijn in een aparte rubriek opgenomen). Uit het bovenstaande volgt dat het in het gemengde huwelijk eventueel voorkomende mannelijke onkerkelijke element, na verloop van tijd de winnende partij is.

We willen het voorloopig hierbij laten. Over den invloed van de groote steden en over enkele andere vraagstukken (b.v. kerk en beroep) later. Alle Protestantsche gezindten samen, die in 1920

nog 51 % van de bevolking uitmaakten, dalen in 1930 tot 47 %. De voorspelling van Prof. Bongers²⁾, dat ons land in 1930 niet langer een Protestantsche natie zou zijn, is helaas uitgekomen.³⁾

Moge Nederland voor verderen afval behoed blijven!

A.

B. t. B.

2) „Geloof en Ongeloof in Nederland“, Soc. Gids 1924, pag. 707.

3) De geraadpleegde publicaties van het „Centraal Bureau voor de Statistiek“ zijn: Volkst. 1930 en 1909 deel III, Volkst. 1920 dl. „Kerkelijke gezindte“. Uit de in die publicaties gegeven getallen zijn alle percentages berekend. Later bleek dat „1930 deel IX“ veel mooie tabellen bevat, die o.m. ook door Dr. Kruijff zijn gebruikt.

GEESTELIJKE ADVIEZEN

Over het verbreken van een verlovings.

„Is er tusschen het verbreken van een verlovings en echtbreuk een principiële of een graduële verschil?“

Deze vraag werd mij voorgelegd door iemand, die daarover met een ander van gedachten had gewisseld, maar niet tot overeenstemming had kunnen komen.

Mijn beschouwing daarover is deze.

„Zich verlossen“ beteekent, dat men elkander belooft, ter zijner tijd, met elkander te zullen trouwen.

Een jongeman (van een meisje geldt natuurlijk hetzelfde), die verloofd is, mag dus niet meer naar andere meisjes kijken; in zijn hart mag niet meer de overweging komen: „als ik er nog eens eene ontmoet, die mij beter lijkt dan deze, dan zal ik die nemen“.

Heel zijn hart moet er op gericht zijn, om straks met dit meisje het huwelijksleven in te gaan.

Maar — „verloofd zijn“ is nog niet: „getrouwd zijn“.

„Verloofd zijn“ legt nog niet de huwelijksplichten op; ook geeft het niet de huwelijksrechten.

Daarom kan het uitmaken van een verlovings ook niet met echtbreuk worden gelijk gesteld.

Practisch wordt dat ook door niemand gedaan. De burgerlijke overheid doet dat niet.

De kerk doet dat niet.

Ook de publieke opinie niet.

Dat kan ook niet.

Wijl „verloofd zijn“, zooals wij zoeven zeiden, niet de „huwelijksrechten“ geeft, dus ook niet het recht tot de hoogste huwelijks-eenheid, waardoor het „tot-één-vleesch-worden“ zijn volle verwerkelijking vindt, kan en mag de verbreking van de verlovings ook niet worden beschouwd als de verbreking van die eenheid, als echtbreuk.

Hieruit mag niemand afleiden, dat het verbreken van een verlovings door ons niet als iets zeer ernstigs zou worden beschouwd.

Het is immers het verbreken van een plechtige belofte, de belofte, dat men zich straks voor zijn leven aan den ander geven zal.

Een belofte alzoo, die betreft dingen, waarbij het gansche leven van onszelf en van den ander, met wie wij ons verlossen, betrokken is.

Een belofte van groot, onzaglijk groot gewicht. Wie zulk een belofte breekt, maakt zich schuldig aan zware zonde. Diep zondigt hij tegen het negende gebod.

Ook kan hij in zeer ernstigen zin overtreders worden van het zesde gebod, wijl niet zelden het uitmaken van de verlovings het leven van de andere partij totaal verwoest.

Of er nu nooit zich omstandigheden kunnen voordoen, waardoor het verbreken van een verlovings geoorloofd is of zelfs eisch wordt?

Naar het mij voorkomt heeft iemand slechts in één geval het recht éézijdig een verlovings te breken, d.w.z. tegen den zin van de andere partij; n.l. dan wanneer deze laatste zelf begonnen is met ontrouw te worden en zich op eenigerlei wijze te geven aan een vreemde.

In alle andere gevallen zal een verlovings alléén mogen worden uitgemaakt met wederzijdsch goedvinden.

Daar kunnen zich ook omstandigheden voordoen, waarin dat gewenscht is. B.v. Daar kunnen zich in den verlovings-tijd karaktertrekken openbaren bij het meisje of bij den jongen, die den ander doen zeggen: „het zal mij bovenmenschenlijke inspanning kosten om dat karakter in het huwelijk te verdragen en er de liefde en den vrede bij te behouden“.

Of; een der verloofden kan een ziekte krijgen, waardoor hij (of zij) voor het huwelijksleven totaal ongeschikt wordt;

Of; in den loop van de verlovings kan de liefde zóó inzinken, dat men zegt: „zóó zal het huwelijk voor mij nooit een vreugde kunnen worden, maar een voortdurend kruis blijven“.

Deze dingen, waaraan misschien nog andere zouden kunnen worden toegevoegd, kunnen het gewenscht maken een verlovings te verbreken.

Maar dan nooit anders, dan met wederzijdsche instemming. Men heeft immers éénmaal zijn woord

gegeven; onvoorwaardelijk. Dat woord mag men niet terugnemen; men kan vragen of men het terug mag hebben.

Men kan daarbij teeder en ernstig de dingen precies zeggen zooals zij zijn en er op aandringen, dat men toch daarmee rekene, en niet, halsstarrig, het éénmaal gegeven woord vasthoude.

Maar blijft de ander, ondanks alles, ons aan onze belofte houden, dan hebben wij manmoedig, in de kracht des geloofs, het kruis op ons te nemen en ons lot en leven in Gods handen te stellen. Dat kan zwaar zijn; maar waarachtig geluk kunnen wij alléén verwachten in den weg Gods, nooit in eigen gekozen paden.

Ook dan, wanneer men in zijn hart overtuigd is, dat het verbreken van de verlovings voor beide partijen het beste zou zijn, hoede men er zich voor, dat men door een zekere „pressie“ den ander er toe zoeken te bewegen „het woord“ terug te geven; b.v. door opzettelijk onhebbelijk en liefdeloos te doen.

Men heeft één keer zich vrijwillig verbonden en het is geméén om dan door leelijk-doën hem of haar aan wie men zich verloofde het leven zoo zwaar te maken, dat zij wel genoodzaakt zijn om te zeggen: „laat het dan maar uit wezen“.

Al zou men de verlovings graag uit willen hebben, dan nog is men geroepen om te doen wat men kan om zijn verloofde gelukkig te maken.

Twee dingen nog.

In de eerste plaats: als uw verloofde duidelijk laat blijken of openhartig zegt, dat het aanhouden van de verlovings hem (of haar) niet aangenaam zou zijn, blijf dan nooit uit trots of uit stijfhoofdigheid weigeren hem (of haar) het woord terug te geven.

Dat moogt ge alléén doen, als het uw vaste overtuiging is, dat het voor het levensgeluk, het waarachtig levensgeluk van uw verloofde beter is, dat gij elkander blijft toebehooren.

Zelfzucht mag hier nooit den toon aangeven.

In de tweede plaats: Hoe voorzichtig moet men zijn met „verkeeren en verlossen“.

Dat lichtzinnig scharrelen, dat „zoo maar eens verkeerend aanknopen“; dat „oppervlakkig zich verlossen“, het is alles uit den duivel.

In alle dingen, die betrekking hebben op de voorbereiding van het huwelijk, ga men niet dan biddende te werk; ernstig biddende.

Zóó alléén blijft men er voor bewaard, dat men een verkeerend zou beginnen met — en werkelijk liefde zou gaan opvatten voor een jongen of een meisje, van wie men toch zou moeten zeggen: „een huwelijk met hem (of haar) kan Gode niet welgevallig zijn“.

Zóó alléén blijft men bewaard voor een verlovings, die straks, in plaats van een bron van levensvreugde te zijn, wordt tot een bijna ondragelijk kruis.

Ernst en teederheid, daarop komt het hier aan.

D. v. D.

VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK

Eenige opmerkingen over en naar aanleiding van „Geboortebeperving“ door T. Oldenburger. 1

I.

De schrijver van dit boek is een Amerikaan van Nederlandschen oorsprong. In het „Woord Vooraf“ verklaart hij te zijn van Calvinistische overtuiging. Tot het onderwerp, dat hij behandelt, gevoelde hij zich aangetrokken, toen hem de groote teruggang van het geboortecijfer opviel, in het bijzonder in de zogenaamde Christelijke landen. En meer intensief ging hij er zich mee bezig houden, toen 't probleem ook kwam binnen de kerkmuren en de groote kerkelijke richtingen er hun aandacht aan begonnen te wijden. Dit bracht hem er tenslotte toe de geheele kwestie te bezien onder toetsend zoeklicht van de filosofie, van het nuchter verstand, de metaphysica en de Openbaring. Het resultaat van dit onderzoek is in dit boek neergelegd.

Zooals te begrijpen is, wekt de verschijning van een boek, dat zich aldus aanmeldt, groote verwachtingen onder degenen, die met den schrijver het licht van Gods Woord willen geworpen zien over het vraagstuk der geboortebeperving. Want tot nog toe zijn wij niet rijk aan breed uitgewerkte studies over dit gedeelte der ethiek. Terwijl van ongeloofige zijde schier dag aan dag ons volk wordt bewerkt met geschriften, die de geboortebeperving aanprijzen en de middelen daartoe aangeven, missen wij daartegenover in veel opzichten een krachtig en sterk verweer. Voor een groot deel is dit verklaarbaar. De vragen van het sexuele leven kunnen van onzen kant nooit op die wijze en zoo openlijk in populaire boeken en

1) „Geboortebeperving voor geloovigen en ongeloofigen“, een zuiver kritische beschouwing van de theorie en de praktijk en van de argumenten voor en tegen deze beweging, door T. Oldenburger, Th. H. Th. D. Vertaling van Dr. A. Dupont, schrijver van „Het Huwelijk“. Uitg. H. A. van Bottenburg N.V., Amsterdam.

boekjes be-
die een sex-
Geen gehui-
gehoorzaam-
is een groe-
barmhartig-
en weerhoi-
intimiteit v-
groote mar-
leiden tot z-
de orde, de
schiedt me-
bieden tege-
reële waar-
nen hen h-
wegen. Van
een voorlic-
Een ged-
sexuele le-
mensch on-
zijn meest-
voor den
goede raad
bij den an-
delen en ee-
hem de str-
Toch bel-
stander nie-
tegendeel!
door te de-
ook het l-
niet voor i-
den. In va-
ruimschoot
voor de in-
gewijden te
hoofdzakel-
of beroep-
in aanraki-
resultaten
volk, niet
boek, maar
medemens-
zijn vooral
heeren, die
vullen heb-
kieschen a-
gevers. Hi-
persoon ne-
vier oogen
stichten da-
over het l-
Maar, he-
beteekenis
groepen in
van ons v-
Dit heeft
in dit opzi-
Vooral on-
hier met i-
de vraagst-
eethiek
eigen lot o-
moeten zij
lossing ko-
kan word-
valt niet t-
bied van d-
loof zich
roepen in
zin, ja zel-
schappelijk
nen. Ik de-
stukken vi-
aan de me-
leiding wo-
Waar z-
wordt of
maatschap
plaats een
geneeskun-
ger hoe m-
eenheid d-
de theolog-
Behoore-
dikant en
zedelijk ve-
te zoeken,
laire boek
vraagstuk-
zooals ree-
dat het v-
schaden, r-
hoofdzake-
beginselen
positief d-
ginselen. I-
scientie er-
die hem h-
We kun-
vraagstuk-
worden, in
schouwing
revolutie-
er toe gel-
zulk een g-
groote be-
van voor-
naar onze
delijk mo-